

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของ นายสุพจน์ ไข่มุกด์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๖

เรื่องพิจารณาที่ ๓๙/๒๕๕๕

วันที่ ๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๖

ประเด็นวินิจฉัย

มติของพรรคเพื่อไทยที่อนุญาตให้นายสถิตพร นาคสุข ลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ ๘๒ เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม มาตรา ๑๐๒ (๙) มาตรา ๑๐๓ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง (๒) และมาตรา ๒๖๕ หรือไม่

สรุปข้อเท็จจริงตามคำร้องและคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

นายสฤกษ์ ประดับศรี สมาชิกพรรคเพื่อไทย และคณะ รวม ๑๐๘ คน ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย สรุปสาระสำคัญของคำร้องได้ดังนี้

๑) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ พรรคเพื่อไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีมติส่งรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ และคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ประกาศเมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๔ ให้นายสถิตพร นาคสุข เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของผู้ถูกร้องที่ ๑ ลำดับที่ ๘๒ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕ นายสถิตพร นาคสุข ได้มีหนังสือถึงผู้ถูกร้องที่ ๑ ขอลาออกจากรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เพื่อสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ มีมติอนุญาตให้ลาออก

๒) ต่อมานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรได้ครบวาระการดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรจึงได้ประกาศให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร ในวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๕ โดยกำหนดระยะเวลาสมัครรับเลือกตั้งระหว่างวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๕ ถึงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๕ และเมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๕ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร ได้ประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร ปรากฏชื่อนายสถิตพร นาคสุข เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งหมายเลข ๑

๓) ผู้ร้องเห็นว่า มติอนุญาตให้นายสถิรพร นาคสุข ลาออกจากรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมเป็นโมฆะ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่สามารถมีมติรับนายสถิรพร นาคสุข เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโยธธได้ ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า มติของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่อนุญาตให้นายสถิรพร นาคสุข ลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ ๘๒ เพื่อสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโยธธ เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม มาตรา ๑๐๒ (๙) มาตรา ๑๐๓ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง (๒) และมาตรา ๒๖๕ หรือไม่ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สรุปได้ว่า

๑) ไม่เคยมีมติอนุญาตให้นายสถิรพร นาคสุข ลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เนื่องจากไม่เคยได้รับหนังสือลาออก และผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่มีนโยบายในการส่งบุคคลใดลงสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโยธธ อีกทั้งผู้ร้องและนายสถิรพร นาคสุข ต่างฝ่ายต่างเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๑

๒) สถานะของการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอยู่จนถึงวันประกาศผลการเลือกตั้งการที่นายสถิรพร นาคสุข ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของผู้ถูกร้องที่ ๑ ลำดับที่ ๘๒ ได้ไปใช้สิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโยธธ เพราะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงและคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศรายชื่อผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบถ้วนแล้ว สถานะของการเป็นผู้สมัครได้สิ้นสุดลงโดยอัตโนมัติ นายสถิรพร นาคสุข จึงมิใช่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การยื่นขอลาออกจากบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นเพียงการแสดงเจตนาที่ไม่ต้องการอยู่ในบัญชีรายชื่อต่อไป หากผู้ร้องเห็นว่านายสถิรพร นาคสุข ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งก็ชอบที่จะใช้สิทธิร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ดังนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยกคำร้องของผู้ร้อง

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สรุปได้ว่า

๑) ผู้ร้องได้มีหนังสือถึงประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดโยธธ ขอให้ถอนชื่อนายสถิรพร นาคสุข ออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโยธธ เนื่องจากมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๔๕ (๑๓) แห่งพระราชบัญญัติ

การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ เพราะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคเพื่อไทย ลำดับที่ ๘๒ ระหว่างการพิจารณาของผู้ร้องที่ ๒ นายสิทธิพร นาคสุข ได้แสดงหลักฐานเป็นหนังสือยื่นต่อหัวหน้าพรรคเพื่อไทยขอลาออกจากรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคเพื่อไทย เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา ผู้ร้องที่ ๒ พิจารณาแล้วมีมติให้นายสิทธิพร นาคสุข เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโยธธร จึงเป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมายและเป็นไปตามที่กฎหมายระเบียบ และมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดไว้ทุกประการ

๒) ผู้ร้องที่ ๒ เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้ง หรือการสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม การวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ร้องที่ ๒ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖ (๕) และมาตรา ๒๓๘ ผู้ร้องจึงไม่อาจนำคดีนี้มาร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยในประเด็นดังกล่าวได้ ส่วนข้อห้ามถอนการสมัครรับเลือกตั้งหรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้ง อันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๐๓ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญจะมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองได้รับใบรับใบสมัครรับเลือกตั้งจากเจ้าหน้าที่จนถึงวันที่ผู้ร้องที่ ๒ ได้ประกาศผลการเลือกตั้ง และกฎหมายก็ได้บัญญัติห้ามมิให้บุคคลที่มีชื่ออยู่ในลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้ร้องที่ ๒ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยกคำร้องของผู้ร้อง

ศาลมีหนังสือเรียกเอกสาร หลักฐานหรือบุคคล โดยผู้ร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า ผู้ร้องที่ ๑ ไม่มีเอกสารตามหมายเรียกของศาลอยู่ในความครอบครอง และขอยืนยันตามคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาที่ได้ยื่นต่อศาลไว้แล้ว ส่วนผู้ร้องที่ ๒ ให้คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาโดยสรุปว่า ขอยืนยันตามคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาที่ได้ยื่นต่อศาลไว้แล้ว เช่นกัน

ความเห็น

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมือง

ตามจำนวนที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งเห็นว่ามติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย” รัฐธรรมนูญมาตรา ๖๕ วรรคสาม มีเจตนารมณ์เพื่อให้กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองจะต้องไม่ถูกครอบงำหรือถูกบังคับให้ออกจากพรรคได้โดยง่าย จึงให้สิทธิในการฟ้องร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยมาตรา ๖๕ วรรคสาม เป็นทั้งบทบัญญัติที่เป็นช่องทางให้ผู้ร้องใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาล และเป็นบทบัญญัติที่กล่าวอ้างว่า มติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือไม่

กรณีตามคำร้องของผู้ร้อง เป็นการกล่าวอ้างว่า มติของพรรคเพื่อไทยที่อนุญาตให้นายสธิพร นาคสุข ลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ ๘๒ เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ นั้น หากได้มีกรณีใดที่เกี่ยวข้องอันจะเป็นการขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แต่อย่างใดไม่

ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๒ (๙) เป็นบัญญัติที่กำหนดว่า บุคคลผู้เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีตามคำร้องเป็นการลาออกจากผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เพื่อจะไปสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๓ เป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับกับพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง แต่กรณีของผู้ร้องเป็นเรื่องการโต้แย้งเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดว่า เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ ... (๒) ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรประกาศให้ผู้มีชื่ออยู่ในลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นเลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

แทนตำแหน่งที่ว่าง สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการห้ามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาตามคำร้องซึ่งกล่าวอ้างว่า มติของพรรคเพื่อไทยที่อนุญาตให้นายสฤพร นาคสุข ลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เพื่อสมัครรับเลือกตั้ง นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ นั้น มิใช่กรณีที่เกี่ยวข้องกับ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ยกขึ้นกล่าวอ้าง กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๒ (๙) มาตรา ๑๐๓ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง (๒) และมาตรา ๒๖๕ แต่อย่างไร

เมื่อวินิจฉัยดังนี้แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงตามคำร้องอีกแต่อย่างไร เพราะไม่ทำให้ผลของคดีเปลี่ยนแปลงไป

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงมีความเห็นว่า ควรให้ยกคำร้องของผู้ร้อง

นายสุพจน์ ไข่มุกด์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ